

HOITAJADISKURSSIT HELSINGIN SANOMIEN UUTIS- TEKSTEISSÄ

Minja Suomalainen
Kandidaatintutkielma
Suomen kieli
Kieli- ja viestintätieteiden
laitos
Jyväskylän yliopisto
Kevät 2021

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO

Tiedekunta Humanistis-yhteiskuntatieteellinen	Laitos Kieli- ja viestintätieteiden laitos
Tekijä Minja Suomalainen	
Työn nimi Hoitajadiskurssit Helsingin Sanomien uutisteksteissä	
Oppiaine Suomen kieli	Työn laji Kandidaatintutkielma
Aika Toukokuu 2021	Sivumäärä 25
<p>Tiivistelmä</p> <p>Tässä tutkielmassa selvitetään, minkälaisia diskursseja Helsingin Sanomien uutistekstit muodostavat hoitajiin liittyen. Aineistona on aikavälillä 16.3.2020-30.4.2020 ilmestyneitä Helsingin Sanomien uutistekstejä. Ajankohta sijoittuu COVID-19-pandemian alkamishetkeen, jolloin Suomessa julistettiin voimaan poikkeusolot ja otettiin käyttöön valmiuslaki, jolla muun muassa hoitohenkilökuntaa pystyttiin velvoittamaan töihin ja heidän työ- ja loma-ajoistaan pystyttiin poikkeamaan. Tutkimus on diskurssintutkimusta, teoriapohjana on systeemis-funktionaalinen kieli-teoria ja analyysissa hyödynnetään interpersonaalista ja ideationaalista metafunktiota.</p> <p>Aineistosta löytyi puuttuvan toimijuuden diskurssi, huolidiskurssi ja suorittamisdiskurssi. Puuttuvan toimijuuden diskurssissa hoitajiin kohdistui veloitteita ja heidän vaikutusmahdollisuutensa olivat vähäiset. Huolidiskurssissa hoitoala näyttäytyi ongelmakeskeisenä ja huolta esiintyi esimerkiksi hoitajien ja tarvikkeiden riittävydestä. Suorittamisdiskurssissa hoitajien toimintaa kuvattiin konkreettisen tekemisen, suoriutumisen ja selviämisen kautta.</p> <p>Tutkielman tulokset osoittivat, että aineiston COVID-19-pandemiatilanteeseen liittyvässä hoitajauutisoinnissa on yhtäläisyyksiä kansainvälisiin epidemia- ja pandemia-ajan hoitajiin liittyviin mediateksteihin sekä aiempiin kotimaisiin hoitajien työtaisteluja ja palkkaneuvotteluja koskeviin mediateksteihin. Aineistosta löytyvät diskurssit eivät vahvista hoitoalan houkuttelevuutta, mikä on huomionarvoista tilanteessa, jossa hoitoalan työntekijäpula on nousemassa konkreettiseksi ongelmaksi.</p>	
Asiasanat Diskurssintutkimus, diskurssit, hoitaja, systeemis-funktionaalinen kieliteoria, uutistekstit	
Säilytyspaikka Jyväskylän yliopisto	
Muita tietoja	

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
1.1	Hoitajiin liittyvä mediakeskustelu	1
1.2	Aiempi tutkimus	2
2	TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS	5
2.1	Diskurssintutkimus ja diskurssianalyysi.....	5
2.2	Systemis-funktionaalinen teoria diskurssianalyysissa.....	7
3	AINEISTO JA MENETELMÄT.....	9
3.1	Uutistekstit tekstilajina ja tämän tutkimuksen aineistona	9
3.2	Analyysimenetelmä	10
4	ANALYYSIN TULOKSET	12
4.1	Puuttuvan toimijuuden diskurssi	12
4.2	Huolidiskurssi	15
4.3	Suorittamisdiskurssi	17
4.4	Kommunikatiiviset verbit yhtenä osana uutistekstejä	19
5	PÄÄTÄNTÖ.....	21
	LÄHTEET.....	26

1 JOHDANTO

1.1 Hoitajiin liittyvä mediakeskustelu

Tässä tutkimuksessa tarkastelen hoitajiin liittyviä diskursseja kevään 2020 hoitajia koskevista Helsingin Sanomien uutisteksteistä. Ajankohta sijoittuu hetkeen, jolloin koronaviruksesta johtuva tauti COVID-19 alkoi levitä maailmalla ja pääsi myös Suomessa valloilleen aiheuttaen poikkeustilanteen koko yhteiskuntaan. Terveystieteiden tutkimuksen kohdalla esiin nousi huoli sen kantokyvystä, mikäli tilanne vaikeutuisi. Tähän kytkeytyi keskustelu hoitohenkilökunnan riittävydestä. Hoitajien kohdalla julkista keskustelua oli käyty alkuvuodesta 2020 palkkaneuvotteluihin liittyen, mutta tautitilanteen myötä hoitajiin liittyväksi puheenaiheeksi keväällä 2020 nousivat poikkeusolojen ja valmiuslain vaikutukset hoitajiin. 16.3. hallitus totesi Suomessa vallitsevan COVID-19:n takia poikkeusolot (Valtioneuvosto 2020a) ja 18.3.2020 eduskunta hyväksyi valmiuslain, jonka puitteissa työnantajat voivat poiketa muun muassa terveydenhuoltohenkilökunnan työ- ja loma-ajoina (Hara 2020). Lisäksi 26.3. tuli voimaan asetus, jolla terveydenhuollon ammattihenkilöitä voitiin velvoittaa tulemaan töihin (Valtioneuvosto 2020b). Päätöksellä voitiin tarvittaessa ottaa töihin esimerkiksi terveydenhuollon koulutuksen saaneita henkilöitä, jotka eivät kyseisellä hetkellä työskentele terveydenhuollossa (Valtioneuvoston kanslia 2020: 7).

COVID-19 ja valmiuslaki sävyttivät myös aiempaa hoitajiin liittynyttä keskustelua. Pandemian myötä noussut yhteiskunnan taloudellinen epävarmuus varjosti palkkaneuvotteluita. Esimerkiksi Iltalehden politiikka-osion kommentissa (Nurmi 2020) palkkatoiveet nähdään tautitilanteessa kiristyksenä ja niiden moraalisuus kyseenalaistetaan. Toisaalta hoitajajärjestö Tehyn puheenjohtajan Milla-Riikka Rytkösen (2020) mukaan COVID-19:n ja valmiuslain hoitajiin kohdistuvan vaikutuksen takia esimerkiksi hoitajien valmiuslakilisät olisivat oikeutettuja. Lisäksi hoitoalan työntekijäpula on ollut mediassa esillä. Esimerkiksi vuoden 2020 alussa uutisoitiin hoitajapintojen vähenevistä hakijamääristä (Rautavuori 2020). Keskustelu hoitajien riittävydestä on jatkunut pandemian keskelläkin, ja vuoden 2020 lopulla Sairaanhoidajaliitto (2020) uutisoi hoitajille tehdyn kyselyn tuloksista, joiden mukaan yli puolet hoitajista pohtii vaihtavansa alaa. Tehyn syyskuussa 2020 toteutetun kyselyn (Aula Research 2020) mukaan yliopistosairaaloiden ja keskussairaaloiden hoitajista 88 prosenttia on miettinyt alan vaihtamista, melkein puolet heistä kaavailee sitä toistuvasti, ja lisäksi hoitajista 68 prosenttia kokee työhyvinvointinsa laskeneen COVID-19:n myötä.

Kysymykset hoitohenkilökunnan riittävydestä ja alan vetovoimasta ovat täten aiheellisia.

Media pystyy vaikuttamaan ihmisten tietoon, käsityksiin ja arvoihin (Fairclough 1995: 10), joten tapa, jolla hoitajista puhutaan julkisuudessa voi vaikuttaa yhteiskunnassa laajemmin asenteisiin hoitajia, hoitotyötä ja alan vetovoimaa kohtaan. Väliiverosen (2021: 273-274) mukaan uutismedialla on tärkeä asema yhteiskunnallisissa kriiseissä, ja erilaisten epidemioiden yhteydessä uutismedia on muiden mediamuotojen ohella merkittävänä vaikuttajana julkiseen keskusteluun. Vaikka uutiset voidaan nähdä neutraaliin ilmaisuun pyrkivänä mediatekstinä, eivät ne kuitenkaan ole täysin objektiivisia. Seppäsen ja Väliiverosen (2012: 228) mukaan uutisten kirjoittajat voivat tuoda aiheeseen tiettyä näkökulmaa ja sanavalintoja sekä päättää, mitä he tekstissään tuovat esiin ja mitä eivät. Esittämällä asioita esimerkiksi kielen avulla tietyllä tavalla, voidaan asioille luoda merkityksiä (Fairclough 1995: 10). On siis perusteltua kiinnittää huomiota uutisten kieleen selvittäessä, millaista kuvaa media välittää yleisölle hoitajista tai hoitajan työstä.

Tutkimuksessani selvitän, minkälaisia diskursseja uutistekstien kieli rakentaa hoitajista. Tutkimuskysymykseni ovat: 1. Minkälaisia diskursseja hoitajista rakentuu uutisteksteissä? ja 2. Millaisin kielellisin keinoin diskurssit rakentuvat? Tutkimuskysymysten tavoitteena on tuoda näkyväksi median tapoja puhua hoitajista COVID-19:n aiheuttaman pandemian aikana. Näitä puhumisen tapoja voidaan tarkastella suhteessa ympäröivään yhteiskuntaan ja pohtia, minkälaista käsitystä ne luovat hoitajista ja kuinka ne saattavat vaikuttaa esimerkiksi alan houkuttelevuuteen.

Hoitaja-määritelmä voi käsittää monipuolisesti erilaisia ammattiryhmiä tai työtehtäviä, ja esimerkiksi hoitajien ammattijärjestö Tehyn jäsenistö koostuu sosiaali-, terveys- ja kasvatustieteiden alan ammattilaisista ja opiskelijoista (Tehy). Tässä tutkimuksessa huomioni kohdistuu terveydenhuoltoalalla toimiviin hoitajiin. Tällöin kyseessä ovat useimmiten sairaanhoitajat, lähihoitajat ja perushoitajat, joista kaksi ensin mainittua ovat myös Tehyn suurin jäsenryhmä (mp).

1.2 Aiempi tutkimus

Hoitajiin liittyviä mediatekstejä on tutkittu aiemminkin maailmalla leviävän tautitilanteen aikana. McGillis Hall, Angus, Peter, O'Brien-Pallas, Wynn ja Donner (2003) ovat tutkineet median tapoja kuvata hoitajien työtä SARS-epidemian aikaan Kanadassa. Heidän mukaansa mediassa tuli tuolloin esiin hoitotyön käytäntöjen muutokset, kanssakäymiseen liittyvät esteet, työntekijöiden riittävyyskysymykset, epävarmat työolot, hoitotyön johtaminen, ristiriitainen suhtautuminen hoitajiin sekä hoitajien sankaruus ja ammattitaito. Media toi toisaalta esiin hoitotyön tärkeyttä, mutta se

saattoi myös vahvistaa kuvaa näkymättömistä ja työtä puurtavista hoitajista, jotka ovat alisteisessa asemassa terveydenhuoltojärjestelmässä. (Mts. 212-215.)

Sankaruus tulee esille myös Mohammedin, Peterin, Killackeyn ja Maciverin (2021) tutkimuksessa Kanadan COVID-19-tilanteeseen ja hoitajauutisointiin liittyen. Heidän mukaansa COVID-19:n aikaan hoitajia on tuotu esille julkisuudessa ja mediassa sankaridiskurssin valossa. Tässä sankaruudessa on nähty välttämättömän uhrautuvaisuuden, hoitajien mallikansalaisuuden ja sankaruuden itseisarvoisuuden ulottuvuudet. (Mts. 1.)

Suomessa hoitotyötä ja mediaa on käsitelty aikaisemmin useassa tutkimuksessa työtaisteluihin tai palkkaneuvotteluihin liittyen. Esimerkiksi Lehtonen (2012) on maisterintutkielmassaan tehnyt diskurssitutkimusta sairaanhoitajien imagon rakentumisesta Tehyn työtaisteluajankohtana vuonna 2007. Aineistona hän käytti Helsingin Sanomissa ilmestyneitä yleisönosaston kirjoituksia. Hänen löytämässään diskursseissa korostuvat eriarvoisuus muun muassa hoitajien ja muiden ammattiryhmien välillä, mutta myös sairaanhoitajan näkeminen tasavertaisena muiden ammattien rinnalla. Lisäksi sairaanhoitajan työ nähdään toisaalta välinearvon kautta, toisaalta taas itseisarvoisena, kutsumuksenkaltaisena työnä. (Lehtonen 2012: 45-46, 59-60.)

Myös Nylund (2009) on tutkinut hoitajiin liittyviä sanomalehtitekstejä diskursianalyysia hyödyntäen. Aineistona hänellä on ollut Helsingin Sanomien uutistekstejä, mielipidekirjoituksia ja pääkirjoituksia eri vuosikymmeniltä hoitoalan työtaisteluihin tai lakkoihin liittyen. Hänen näkökulmansa on journalismissa, ja hän keskittyy moniäänisyyteen ja uutisoinnin muutoksiin eri vuosikymmeninä. Hänen mukaansa työtaisteluihin liittyvissä uutisteksteissä korostuvat palkkaneuvottelut ja työtaistelujen vaikutus tulevaisuuteen. Lisäksi tutkimus osoitti, että työtaisteluihin liittyvä uutisointi on muuttunut vuosikymmenten kuluessa kohti moniäänisempää ja dramaturgisempaa suuntaa. (Mts. 73-74.)

Hoitajien palkkaan ja työehtoihin liittyviä sanomalehtitekstejä ovat tutkineet myös Kunelius, Noppanen ja Reunanen (2009). He käsittelevät yhtenä osana median valtaan liittyvää tutkimustaan vuoden 2006 ja 2007 lehtitekstejä liittyen hoitajien työehtoneuvotteluihin, tasavertaiseen palkkaukseen ja työehtoihin (mts. 100). Heidän aineistonsa koostuu monipuolisesti Helsingin Sanomien ja Iltalehden erilaisista sanomalehtien juttutyypeistä, kuten uutisista, mielipidekirjoituksista ja kolumneista. Lisäksi he ovat tehneet tutkimukseensa myös henkilöhaastatteluja (Mts. 104.) Tutkimuksessaan he osoittavat, kuinka media toimii eräänlaisena alueena, jossa palkkakiistoista käydään keskustelua. He tuovat esille median vaikutusvaltaa sillä, että tutkimuksensa perusteella media pystyi luomaan draaman kautta ilmapiiriä, jossa vahvistettiin hoitajien oikeutta saada palkankorotukset. Tämä loi päättäjille painetta olla samaa mieltä, jotta he eivät joutuisi huonoon valoon. (Mts. 141-143.)

Oman tutkimukseni voi nähdä jatkumona edellä mainituille kotimaisille hoitajiin liittyville mediatutkimuksille, joissa ajankohtana on hoitajien kannalta yhteiskunnallisesti merkittävä tilanne. Omassa tutkimuksessani tämä tilanne liittyy palkkaneuvottelujen ohella etenkin COVID-19:n aiheuttamaan pandemiatilanteeseen, johon liittyvää mediapuhetta hoitajista ei tiettävästi Suomessa ole vielä tutkittu. Kansainväliset epidemia- tai pandemia-ajan hoitajauutisointia käsittelevät tutkimukset antavat lisäksi vertailukohtaa omaan tutkimukseeni siitä, miten hoitajista on muualla maailmassa puhuttu mediassa epidemia- tai pandemia-aikana.

Aineistoni koostuu vain uutisteksteistä, kun edellä mainitut kotimaiset aineistot sisältävät myös muita juttutyyppejä. Toisaalta Nylundillakin (2009) uutistekstit ovat keskiössä ja niitä käsitellään myös erillisenä muista teksteistä, mutta näkökulma tässä tutkimuksessa on erilainen. Rajaan kantaaottavat tekstit kuten mielipidekirjoitukset, kolumnit ja pääkirjoitukset aineistoni ulkopuolelle. Näin pystyn tuomaan esille sen, minkälaisia diskursseja lähtökohtaisesti kantaa ottamattomissa teksteissä hoitajista muodostuu.

2 TUTKIMUKSELLINEN VIITEKEHYS

2.1 Diskurssintutkimus ja diskurssianalyysi

Tutkimukseni perustuu diskurssintutkimukseen, jossa tutkitaan kielen käytön kytkeytymistä sosiaaliseen toimintaan. Diskurssintutkimus on monella eri tieteenalalla käytetty tutkimussuunta. (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 9.) Siinä kiinnitetään huomiota siihen, mitä kielellä tehdään ja miten sillä luodaan merkityksiä (mts. 14-16). Diskurssintutkimuksen voi nähdä verkostona, joka koostuu monista eri osa-alueista aina lähtien kielen pienistä yksityiskohdista kohti laajoja yhteiskunnallisia kokonaisuuksia. Näillä verkoston osilla on merkityksensä ja ne liittyvät toisiinsa. Diskurssintutkimuksessa korostuu kielenkäytön tilanteisuus ja normit. Kielenkäyttö kytkeytyy kontekstiin sekä vaikuttaen siihen että ollen myös sen vaikutuksen alainen. (Mts. 18-20.)

Pietikäisen ja Mäntynen (2019: 53) mukaan diskurssintutkimusta voidaan tehdä eri viitekehyksissä, joista yhden keskeisen on luonut Norman Fairclough (1992). Fairclough (1992: 72-73) näkee diskurssianalyysin valossa diskurssin kolme yhdessä toimivaa ulottuvuutta, joita ovat teksti, diskursiiviset käytännöt ja sosiokulttuuriset käytännöt. Diskursiiviset käytännöt kytkevät yhteen tekstin ja sosiokulttuurisen käytännön (Fairclough 1995: 81). Teksti voi olla puhuttua tai kirjoitettua kieltä (Fairclough 1995: 79), ja ihmiset tuottavat tekstiä eli ilmaisevat itseään valitsemillaan tavoilla (Fairclough 1992: 76). Ihmisten ilmaisutapoihin vaikuttaa diskursiiviset käytännöt eli ne resurssit, jotka kielenkäyttäjällä on käytössään esimerkiksi sen mukaan, minkälaiseen kielenkäyttöön hän on tottunut ympäristössään (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 61). Diskursiiviset käytännöt jäljentävät sosiaalisia identiteettejä, suhteita, tietoa ja uskomuksia, mutta ne myös muuttavat niitä (Fairclough 1992: 65). Tapa, jolla ihminen ilmaisee asian luo tietynlaisia merkityksiä esimerkiksi sanavalintojen kautta. Teksteillä on erilaisia käyttöfunktioita, ja tekstejä jaetaan ja kohdennetaan eri tavoin. Diskursiivisissa käytännöissä huomioidaan tekstien tuottamisen, käytön ja jakamisen prosessit. Sosiaaliset tekijät vaikuttavat näiden prosessien vaihteluihin erilaisissa diskursseissa. (Fairclough 1992: 76-79.)

Sosiokulttuuriseen käytäntöön liittyy eri tasoilla toimivat kontekstit tilannekontekstista laajaan yhteiskunnalliseen tai kulttuuriseen kehykseen (Fairclough 1995: 85). Omassa tutkimuksessani kontekstina voidaan nähdä esimerkiksi uutiskonteksti tai laajemmin yhteiskunnallinen COVID-19-tilanne. Kontekstiin liittyy sosiaalisen toiminnan kannalta normeja ja odotuksia, jotka vaikuttavat kuhunkin kielenkäyttötilanteeseen. Konteksti on muuttuvainen. Esimerkiksi uutistekstit ovat muuttuneet

vuosikymmenten aikana ja niiden normit voivat vaihdella ajallisesti niin paljon, ettei vanhoja uutisia välttämättä tunnista nykyään enää uutiseksi (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 48-51, 63.) Näin ollen sosiaalinen ympäristö, jossa eri aikoina elämme vaikuttaa diskursiivisten käytäntöjen ymmärtämiseen ja tuottamiseen. Yksi esimerkki diskursiivisten käytäntöjen ajallisesta muutoksesta näkyy jo aiemmin mainitussa Nylundin (2009) tutkimuksessa, kun hän tuo esille uutistekstien muuttuneen vuosikymmenten aikana hoitajien työtaisteluihin liittyen.

Sosiaalisten käytäntöjen ulottuvuus tuo myös esille ideologioita ja valtasuhteita (Fairclough 1992: 86). Kuneliuksen ym. (2009) tutkimus voidaan nähdä esimerkkinä sosiaalisten käytäntöjen ja diskursiivisten käytäntöjen yhteydestä valtanäkökulman kannalta. Siinä mediatekstit muokkautuvat eri toimijoiden kuten hoitajajärjestöjen vaikutuksesta tietynlaiseksi luoden palkankorotuksia puolustavaa ilmapiiriä. Tästä mielipiteestä tulee yleinen totuus, josta poikkeavan mielipiteen esittäminen voi saada esimerkiksi päättäjät huonoon valoon. (Kunelius ym. 2009: 140-143.) Vaikka tässä tutkimuksessa ei kartoiteta valtanäkökulmia tällaisella laajuudella, kietoutuu diskurssintutkimukseen ja diskursseihin kuitenkin myös valtakysymykset (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 43, 73).

Diskurssintutkimuksen yhteydessä voidaan käyttää käsitteitä diskurssi ja diskurssit. Diskurssille on useita määritelmiä. Diskurssin voi nähdä korostavan kielen käyttäjän ja vastaanottajan vuorovaikutusta, ilmaisun tuottamisen ja tulkinnan prosesseja sekä tilannekontekstia. Diskurssi voidaan myös nähdä tietynlaisena kielenkäyttönä tietyissä tilanteissa, esimerkiksi uutisdiskurssissa. (Fairclough 1992: 3.) Fairclough (1992: 62-63) käsittää diskurssin viittaavan puhuttuun tai kirjoitettuun kielenkäyttöön ja määrittää diskurssin olevan kielenkäyttöä sosiaalisena toimintana. Diskurssin voi nähdä maailmaa representoivana ja merkityksellistävänä käytäntönä (mts. 64). Fairclough (1992: 3) tuo esiin myös muun muassa Michael Foucault'n näkemyksen, jonka mukaan diskurssi viittaa eri tiedon alojen ja sosiaalisten käytäntöjen muodostamisen tapoihin. Esimerkiksi terveydenhuoltoala nähdään usein lääketieteen diskurssissa, mutta sille vaihtoehtoinen diskurssi voisi olla esimerkiksi homeopatian diskurssi (mp).

Foucault'n näkemysten myötä on syntynyt käsite *diskurssit* (Pietikäinen ja Mäntynen 2019: 35). Ne voidaan nähdä konstruktioina tai merkityksinä, joita jokin sosiaalinen käytäntö saa tietystä perspektiivistä käsin. Näkökulman tarkentamiseksi diskursseja voidaan nimetä. (Fairclough 1995: 124.) Diskurssit sekä heijastavat että rakentavat sosiaalisia kokonaisuuksia ja suhteita ja asemoivat ihmisiä toimijoina (Fairclough 1992: 3-4). Ne myös kytkeytyvät valtaan, sillä ne pyrkivät saamaan niiden kautta välitetyn totuuden yleisesti vakiinnutetuksi (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 36). Eri diskursseja voi esiintyä rinnakkain ja niillä voi olla erilainen painoarvo (Jokinen, Juhila & Suoninen 2016: 36). Omassa tutkimuksessani etsin uutisteksteistä toistuvia

hoitajiin liittyviä diskursseja. Pohdin, minkälaista totuutta hoitajista uutisten luomat diskurssit tuovat esiin ja arvioin, minkälainen vaikutus niiden luomilla merkityksillä voi olla ympäristöön.

2.2 Systemis-funktionaalinen teoria diskurssinanalyysissa

Hyödynnän tässä tutkimuksessa M.A.K. Hallidayn systemis-funktionaalista kieliteoriaa (SF-teoria). SF-teoria huomioi kielen merkityksiä rakentavan luonteen (Halliday & Matthiessen 2014: 3) ja sitä on hyödynnetty usein diskurssintutkimuksessa (Pietikäinen & Mäntynen 2019: 96). Funktionaalisessa lähestymistavassa kieleen kytkeytyy rakenteiden lisäksi kielen käyttötavat ja merkitys (Halliday 1985: xiii). Funktionaalinen näkökulma liittyy kieleen keskeisesti vuorovaikutuksen ja kontekstin, ja kieli nähdään sekä tilanteen osana että toteuttajana (Luukka 2000: 140). SF-teoriassa funktionaalisuuden voi nähdä sisältyvän kokonaisvaltaisesti luontaisena osana kieleen, joka nähdään systemisenä verkostona. Teksti taas muodostuu tästä systemisestä verkostosta. Systemiset verkostot toimivat resurssina erilaisille valinnoille, joiden myötä kielelle muodostuu merkitys (Halliday & Matthiessen 2014: 23, 31.)

Systemin ja tekstin yhteys voidaan nähdä eräänlaisena jatkumona, jonka eri päihin ne sijoittuvat. Systemi instantoituu eli ilmenee muodoltaan tekstinä. Systemin ja tekstin välillä on myös tekstilaji ja rekisteri, joista tekstilaji kuvaa tekstejä, jotka jakavat samanlaisia piirteitä. Systemin näkökulmasta eri konteksteissa tapahtuvaa kielenkäytön vaihtelua taas kutsutaan rekisteriksi. (Halliday & Matthiessen 2014: 27-29.) Rekisterit kuvaavat sitä koko systemin alaista osittaista potentiaalia, joka tiettyyn tekstilajiin liittyy (Shore 2012b: 160). Esimerkiksi uutisteksti voi olla teksti, uutinen tekstilaji ja rekisteri taas kuvaa sitä osaa kielen systemistä, jota yleensä uutisteksteissä käytetään. Uutistekstin rekisteriin voi mieltää kuuluvaksi ennemminkin neutraalit kuin asenteelliset ilmaisut, ja uutistoimittajat tekevät valintoja tämänkaltaisten ilmaisujen joukosta kirjoittaessaan uutistekstiä.

Kieli toimii kontekstissa, ja myös kontekstilla voidaan nähdä kielisystemin ja tekstin tavoin kaksi eri puolta, joista toinen on laaja kulttuurinen konteksti ja sen ilmenemismuoto on tilannekonteksti. Kun kielen ja systemin ilmenemisen välissä ovat tekstilajit ja rekisteri, kulttuurisen kontekstin ja tilannekontekstin välillä ovat instituutio ja tilannetyyppi. (Halliday & Matthiessen 2014: 28, 32-33.) Shoren (2012a: 144) mukaan Halliday näkee sosiaalisen tai sosiokulttuurisen kontekstin todentuvan kielessä, instituutioiden ja tilannetyyppien rekistereissä ja tekstilajeissa ja tilannekontekstin tekstissä. Esimerkiksi rekisteri ei ole irrallinen osa-alue, vaan se liittyy siihen, miten ihmiset toimivat missäkin kontekstissa (Shore 2012a: 144).

Tilannekontekstia voidaan kuvata käsitteillä *ala*, *osallistujaroolit* ja *ilmenemismuodot*. Ala tarkoittaa tilanteessa ilmenevää tapahtumaa, osallistujaroolit tilanteeseen osallistuvia tahoja ja ilmenemismuoto sitä, mitä kielellä tehdään kyseisessä tilanteessa. Ala, osallistujaroolit ja ilmenemismuoto määrittävät eri tilanteiden erilaista kielenkäyttöä, ja eri tilanteisiin liittyvät myös erilaiset merkitykset. SF-teoriassa funktionaalisuutta voidaan osoittaa tuomalla tekstin merkitystä esille funktionaalisista osista käsin *metafunktioiden* kautta. Metafunktioilla on vastaavuus alaan, osallistujaroleihin ja ilmenemismuotoihin nähden. Alan voi nähdä realisoituvan ideationaalisessa metafunktionissa, osallistujaroolit interpersoonaisessa metafunktionissa ja ilmenemismuodot tekstuaalisessa metafunktionissa. (Halliday 1985: xiii-xiv; Halliday & Matthiessen 2014: 31-34; Shore 2012a: 149.) Ideationaalinen metafunktio liittyy ihmisen kokemusmaailmaan. Interpersoonaisessa metafunktionissa huomioidaan kielen vuorovaikutuksellisuus ja siinä kielen nähdään tuovan esiin ihmisten välisiä suhteita. Tekstuaalinen metafunktio taas huomioi tekstin rakenteeseen liittyvät asiat. Ideationaalisen metafunktion alaisuuteen liittyy looginen ja eksperientiaalinen metafunktio. (Halliday & Matthiessen 2014: 30-31; 361.) Tässä tutkimuksessa hyödynnän aineiston analysoinnissa interpersoonaista metafunktiota ja ideationaalisen metafunktion alaryhmästä erityisesti eksperientiaalista metafunktiota. Käyn näitä tarkemmin läpi menetelmä-osiossa.

Fairclough (1995: 30) näkee systemisen lähestymistavan kieleen olevan hyödyllinen muun muassa siksi, että tekstit nähdään koosteeksi eri vaihtoehtoista, joiden valinta vaikuttaa esimerkiksi merkitykseen, rooleihin ja asioiden representaatioon. Tässä tutkimuksessa SF-teoria antaa konkreettisia keinoja tuoda kielestä esiin diskursseja ja nähdä samalla niiden luoma merkitys tutkittavan aiheen kohdalla. Hallidayn (1985: xv) mukaan diskurssin analyysissa on tekstin ymmärtämisen taso ja arvioimisen taso. Ymmärtämisen taso liittyy lingvistisen analyysin mahdollistamaan tekstin merkitysten ymmärtämiseen, arvioimisen tasolla taas tuodaan esille, miten teksti onnistuu osoittamaan tarkoituksiaan. Tällä tasolla tulkintaa tehdään muun muassa suhteessa ympäröivään kontekstiin. (Mts. xv-xvi.) Metafunktioiden avulla pystyn tekemään aineistosta kielellistä analyysia ja hahmottamaan kielen luomia merkityksiä. Arvioinnin tasolla voin kytkeä analyysia ympäröivään yhteiskuntaan ja uutistekstien välittämiin merkityksiin hoitajista COVID-19-tilanteessa.

3 AINEISTO JA MENETELMÄT

3.1 Uutistekstit tekstilajina ja tämän tutkimuksen aineistona

Tutkimuksessani tarkoitus on tutkia sellaisia sanomalehti- tai uutistekstejä, jotka eivät lähtökohtaisesti sisällä kirjoittajan kannanottoa. Pietilä (2008: 39) on jaotellut sanomalehtitekstit seitsemään eri juttutyyppeihin, jotka ovat uutinen, taustajuttu, selostus, reportaasi, haastattelu, pääkirjoitus ja pakina. Näissä yhtenä lajittelukriteerinä on kantaaottavuus, joka sisältyy pääkirjoituksiin ja pakinoihin. Uutisessa, taustajutussa ja haastattelussa ei ole kantaaottavuutta, mutta selostuksessa ja reportaasissa kantaaottavuuden mahdollisuus on olemassa (mp). Omassa tutkimuksessani puhun uutisteksteistä, mutta kohdennan tutkimukseni kaikenlaisiin sanomalehtiteksteihin, jotka eivät ole funktioltaan kantaaottavia. Pietilä sanoo (2008: 46) Okkoseen (1980) viitaten uutisen olevan muun muassa selkeä, lyhyt ja informatiivinen. Osa aineistoni teksteistä ei mene tällaiseen perinteisen uutisen kategoriaan, sillä osa niistä on pitkiä, ja osassa on piirteitä esimerkiksi haastatteluista, taustajutuista ja reportaaseista.

Aineistoni uutistekstit on koottu Helsingin Sanomista. Helsingin Sanomien painettua lehteä lukee keskimäärin 626 000 lukijaa, digilehteä taas viikoittain 1 501 000 lukijaa (MediaAuditFinland 2021), joten se saavuttaa laajan lukijakunnan. Aineistoni uutistekstit on julkaistu aikavälillä 16.3.-30.4.2020. Tällä rajauksella tutkimukseni kohdistuu ajankohtaan, jolloin COVID-19 on tullut Suomeen ja poikkeusolot juuri julistettu. Tällä aikavälillä myös valmiuslaki astui voimaan. Keräsin aineiston käyttämällä Helsingin Sanomien verkkosivujen hakukentässä hakusanaa ”hoitaja”. Rajasin aineistoni valitsemalla hakutuloksista ne tekstit, joiden otsikossa esiintyi sana *hoitaja*. Otin aineistooni vain ne tekstit, jotka olivat politiikka-, talous-, kaupunki- tai kotimaa -osioissa. Näin ollen pois rajautui kantaa ottavat tekstit kuten pääkirjoitukset, mielipidekirjoitukset ja kolumnit. Myöskään ulkomaita koskeva uutisointi ei tullut mukaan. Näillä hakukriteereillä löytyi 11 tekstiä, joista kaksi rajasin pois. Toisessa *hoitaja*-sanalla viitattiin työssäkäyvän vanhemman lapsen hoitajansaantiongelmaan koulujen sulkeutuessa, joten aihe ei liittynyt terveydenhuoltoon tai suoranaisesti hoitajan ammattinimikkeeseen. Toisessa tekstissä taas käsiteltiin yksittäisen hoitajan tekemää rikosta. Koska tutkimuksessani kiinnitän huomiota hoitajauutisointiin yhteiskunnalliseen tilanteeseen liittyen, rajasin kyseisen murhauutisen pois aineistosta. Aineistoni koostuu näin ollen yhdeksästä sanomalehtitekstistä. Kahdeksan niistä liittyy COVID-19-tilanteeseen ja yksi palkkaneuvotteluihin, jotka myös kytkeytyvät kyseisen ajankohdan yhteiskunnalliseen tilanteeseen.

Moni aineistoni uutisteksti on maksumuurin takana, eikä Helsingin Sanomien käyttösopimuksesta tullut ilmi, onko tällaista aineistoa luvallista käyttää tutkimuksessa. Yliopistojen kopiointilupa sallii verkossa vapaasti olevien aineistojen käytön tutkimustoiminnassa (Kopiosto), mutta tämän oikeuden ei voi nähdä koskevan maksumuurillisia uutistekstejä. Siksi etsin vastaavat uutistekstit Helsingin Sanomien painetusta lehdestä. Yliopistojen kopiointilupa mahdollistaa painettujen julkaisujen osien kopioinnin tutkimuskäyttöön. Tämä koskee esimerkiksi lehtiä. (Kopiosto.)

Etsiessäni vastaavat uutistekstit painettuna versiona kävi ilmi, että ne saattavat olla otsikoitu eri tavoin kuin verkkoversiossa. Tällöin *hoitaja*-sana ei välttämättä esiintynyt painetun lehden otsikossa. Myös leipätekstin sananmuodoissa tai jäsentelyissä saattoi olla paikoin pientä eroavaisuutta. Koska uutistekstit olivat verkossa ja painettuna versiona samoja sisällön, kirjoittajien ja kuvien perusteella, päädyin käyttämään painettuja aineistoja tutkimuksessa siitä huolimatta, että hakumenetelmällä saadussa aineistossa voi olla niihin nähden pieniä eroja.

Aineistossa on mukana sekä perinteisiä, melko tiiviitä uutisia, mutta myös pitkiä, sivun tai aukeaman kokoisia uutistekstejä. Esimerkiksi tekstit HS1 ja HS2 olivat kuvineen aukeaman mittaisia ja niissä voitiin nähdä reportaasimaisuutta. Haastattelutekstin piirteitä oli teksteissä HS2, HS3 ja HS6, jotka oli tehty muun muassa hoitohenkilökunnan haastattelujen tai kyselyjen pohjalta. Uutisteksti HS5 osoittautui painetussa lehdessä kainalojutuksi. Vaikka aineistoni koostuu hieman erilaisista juttutyypeistä, ne ovat kuitenkin uutismaisia, eivät kantaaottavia. Jotkut aineiston uutistekstit lähestyvät aihetta tietystä näkökulmasta, mutta niissäkin varsinainen kantaaottavuus tapahtuu haastateltavien taholta tai näkökulma on syntynyt esimerkiksi haastattelujen tai kyselyiden tulosten perusteella.

3.2 Analyysimenetelmä

Analyysimenetelmäni perustuu SF-teoriaan ja sen interpersoonaiseen ja ideationaaliiseen metafunktioon. Interpersoonainen metafunktio liittyy tekstin toimintaan, osoittaen esimerkiksi rooleja ja asenteita (Halliday & Matthiessen 2014: 30, 134). Interpersoonaisen metafunktion kautta voidaan tarkastella modaalisuutta, jonka myötä puhuja tekee arviota esimerkiksi jonkin asian paikkansa pitävyydestä (mts. 144, 172). Analysoin teksteistä modaalisia kielenaineiksia, joita voi löytää verbeistä, adjektiiveista, adverbeistä, partikkeleista, moduksista ja konstruktioista (VISK § 1558). VISK (§ 1551) kuvailee modaalisuuden olevan ”semanttinen alue, jossa on kyse asiaintilan todenmukaisuutta ja toteutumismahdollisuuksia koskevista arvioista”. Modaaliset verbi-ilmaukset voivat olla deonttisia eli lupaa ilmaisevia, dynaamisia eli pystymistä

ilmaisevia tai episteemisiä eli mahdollisuutta tai todennäköisyyttä ilmaisevia (VISK §1554, §1556, §1562). Modaaliset verbit voidaan jaotella esimerkiksi välttämättömyyteen ja mahdollisuuteen viittaaviin verbeihin, joista ensimmäiseen kuuluu muun muassa *täytyä* ja *pitää*, jälkimmäiseen *voida* ja *saattaa* (VISK § 1562). Modaalisia adjektiiveja ovat esimerkiksi sanat *mahdollinen* ja *välttämätön* (VISK §1588-1589), modaalisia adverbeja ja partikkeleita ovat esimerkiksi ilmaisut *mahdollisesti* ja *varmaan* (VISK §1601).

Aineistossa käytettäviä sanoja voidaan tarkastella toisaalta interpersoonaisen metafunktion kannalta suhtautumista osoittavina, toisaalta ideationaalisen metafunktion sisältämän eksperientiaalisen metafunktion kautta huomioiden esimerkiksi alaa, johon sana kuuluu (Shore 2012b: 163, 177). Ala tarkoittaa tiettyä kokemuksen aluetta, johon toiminta liittyy (Halliday & Mathiessen 2014: 33). Jokin sana voi liittyä esimerkiksi tieteen tai perhe-elämän alaan (Shore 2012b: 163). Tarkastelen myös hoitajiin viitattavia nimeämisiä, sillä niiden voidaan katsoa liittyvän myös sanavalintoihin ja alaan.

Eksperientiaaliseen metafunktiioon liittyvät prosessityypit, jotka osoittavat ilmauksen kuvaavan ulkoista toimintaa tai ihmisen sisäistä toimintaa (Halliday & Mathiessen 2014: 212-214). Hallidayn (1985: 102) mukaan prosessityyppi koostuu verbistä ja siihen liittyvistä mahdollisista lauseenjäsenistä kuten tekijästä ja kohteesta, ja hän käyttää myös pelkästä verbistä termiä prosessi. Ulkoista toimintaa ilmaisevia prosessityyppejä sanotaan materiaalisiksi ja ihmisten tietoisuuteen liittyviä prosessityyppejä mentaalisisiksi. Relationaaliset prosessityypit taas ilmaisevat muun muassa jonkin asian olevan jotain esimerkiksi olla-verbin avulla. Prosessityypit voivat kytkeytyä eri aloihin ja niiden avulla voidaan analysoida myös toimijuutta. (Halliday & Mathiessen 2014: 214; Halliday 1985: 112; Shore 2012b: 164-165, 167.) Tässä tutkimuksessa tarkastelen, minkälaisia prosesseja verbit kuvaavat silloin, kun hoitaja on niiden yhteydessä lauseenjäsenenä subjektina tai objektina. Näin voidaan nähdä esimerkiksi se, minkälaista toimijuutta hoitajille luodaan. Subjekti verbintäydennyksenä on muihin verbintäydennyksiin verrattuna useammin tekijä (VISK §912). Objekti taas on usein vaikutuksen kohde, jossa käytetyn verbin myötä tapahtuu muutos (VISK §927). Hoitajasubjektiksi ja -objektiksi huomioidin hoitaja-nimitykset ja muut sellaiset nimitykset, jotka voi tulkita hoitajiin viittaaviksi. Huomioidin subjektien tarkastelussa myös ilmisubjektit.

Metafunktioiden avulla tarkastelen, minkälaisia toistuvia diskursseja aineisto tuottaa. Nostan keskeisimmiksi diskursseiksi ne, jotka tulevat esiin monella eri analyysitavalla ja mahdollisimman kattavasti pitkin aineistoa. Lopuksi tarkastelen näitä diskursseja merkityksen rakentajina erityisesti yhteiskunnallisessa kontekstissa.

4 ANALYYSIN TULOKSET

Keskeisimmiksi diskursseiksi aineistossa nousivat puuttuvan toimijuuden diskurssi, huolidiskurssi ja suorittamisdiskurssi. Näiden diskurssien lisäksi tuon erillisenä huomiona esiin hoitajasubjekteihin liittyvien verbien verbaaliset prosessityypit, jotka eivät sulautuneet osaksi muita päädiskursseja, mutta jotka ovat huomionarvoisia siksi, että niiden näkyvyys aineistossa on paikoin vahva.

4.1 Puuttuvan toimijuuden diskurssi

Aineistosta nousi esiin hoitajien puuttuva toimijuus. Toimijuus käsitetään esimerkiksi kyvyksi tai mahdollisuudeksi vaikuttaa omaan toimintaan ilman ulkopuolisen tahon määräysvaltaa (TT: s.v. *toimijuus*). Puuttuva toimijuus näkyy esimerkiksi mahdollisuutta osoittavia modaaliverbejä tarkastelemalla. VISK:in (§1562) mainitsemista keskeisistä mahdollisuutta osoittavista modaalisisista verbeistä verbit *voida* ja *saattaa* esiintyvät aineistossa. Näistä puuttuvan toimijuuden diskurssia luo modaalinen *voida*-verbi, joka esiintyy aineistossa 32 kertaa. *Voida*-verbi voi esiintyä episteemisessä, deonttisessa tai dynaamisessa merkityksessä, mutta aina sen modaalisuuden laji ei ole selkeä (VISK §1566). Toimija, johon *voida*-verbillä aineistossa viitataan ei tule aina esiin suoraan esimerkiksi subjektina, mutta on usein pääteltävissä lause- tai asiayhteydestä. Hoitajien kohdalla *voida*-verbi luo usein deonttista velvoitetta, kuten esimerkeissä (1) ja (2).

- 1) HS uutisoi maaliskuun puolivälissä Husin muuttaneen ohjeistustaan niin, että ulkomailta palaava oireeton työntekijä **voi mennä** normaalisti työvuoroon (HS2)
- 2) Sairaana ja flunssaisena **voi tai pitää tulla** töihin, ellei ole korkeassa kuumeessa (HS3)

Esimerkissä (1) *voida*-verbillä osoitetaan, että työntekijällä on lupa mennä työvuoroon, ja käytännössä tämä lupa on samalla työnantajan taholta tuleva velvoite tehdä niin. Esimerkissä (2) *voida*-verbi rinnastetaan velvollisuutta osoittavaan modaaliseen *pitää*-verbiin ja siinä käytetään nollapersoonaa, jolla viitataan tekstiyhteydessä hoitajiin. Molemmissa deonttiseen merkitykseen liittyy vaatimus, jossa ei käytännössä ole mahdollisuutta toimia toisin. Muita kuin hoitajia koskevat *voida*-modaaliverbit ovat useimmiten episteemisiä ja dynaamisia, osoittaen enemmän toiminnan mahdollisuuksia kuin sen rajoituksia. Esimerkin (3) episteeminen *voimme* tuo työnantajalle mahdollisuuden ulottuvuuden, jossa hän voi kohdistaa toimintaansa hoitohenkilöstöön.

- 3) Koronaepidemian aikana, mikäli potilasturvallisuus sitä vaatii ja yksikön henkilöstömäärä on esimerkiksi sairastumisten myötä vähentynyt, **voimme** poikkeustapauksissa **siirtää** hoitohenkilöstöä yksiköstä toiseen”, kertoo Esperin liiketoimintajohtaja Arne Köhler. (HS6).

Myös hoitajien kohdalla on paikoin episteemisiä tai dynaamisia *voida*-verbejä, mutta ne eivät usein kuvaa toiminnan mahdollisuuksia. Esimerkissä (4) *jos*-sanalla alkava sivulause ehdollistaa *voida*-verbin luomaa dynaamista mahdollisuutta. Esimerkin (5) episteeminen modaalisuus taas on *saattaa*-verbiä vastaavassa merkityksessä, jossa kuvataan asiakaskäyntien mahdollista määrää, ei toiminnan mahdollisuuksia.

- 4) ”Toisaalta, *jos* kriisi onnistutaan hoitamaan hyvin, ja hoitajat **voivat tuntea** ylpeyttä työstään, se voi jopa lisätä alan houkuttelevuutta”, Karhe arvioi. (HS3)
- 5) Kotihoidossa yhdellä hoitajalla **voi olla** työvuorossa toistakymmentä asiakaskäyntiä. (HS4)

Puuttuvaa toimijuutta ja velvoitteita tulee esiin myös tarkasteltaessa ilmauksia, joissa hoitaja on lauseenjäsenenä objektina. Hoitajaobjekteihin liittyvät verbit kuvaavat valtaosin materiaalisia prosesseja, joissa hoitajaan kohdistuu usein liikuteltavuutta osoittavia verbejä kuten *siirtää* ja *kierrätetään* tai velvoittamiseen liittyviä verbejä kuten *määrittää* ja *velvoitetaan*. Moni näistä ilmauksista on passiivimuodossa, jossa velvoittaja tai hoitajiin kohdistuvan liikuttelun tekijä ei tule suoraan esiin, mutta usein tekijän voi päätellä työnantajaksi. Esimerkki (6) esiintyy aineistossa sekä otsikkona että leipätekstissä. Siinä sana *hoitajia* on objektina ja verbi *kierrätetään* kohdistuu hoitajiin. Esimerkissä (7) puhutaan sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisista, joihin lukeutuu hoitajien ohella muitakin ammattiryhmiä. Velvoitteet kohdistuvat näin ollen myös muihin ammattiryhmiin, jotka nähdään hoitajien kanssa tasavertaisina.

- 6) Hoitajia **kierrätetään** hoivakodista toiseen (HS6)
- 7) Erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisia **velvoitetaan** tulemaan tarpeen mukaan töihin (HS1)

Kierrättäminen ja siirtely luovat kuvaa hoitajista eräänlaisena materiana ennemmin kuin inhimillisinä toimijoina. Tällaista näkökulmaa vahvistaa esimerkin (8) kaupallisen alan sanat *kysyntä* ja *tarjonta*.

- 8) ”Työntekijöiden **kysyntä** on normaalilla tasolla, mutta **tarjonta** on laskenut”. (HS1)

Kielitoimiston sanakirjan (KS s.v. *kysyntä*) määritelmä sanalle *kysyntä* on ”halukkuus ostaa hyödykkeitä”. *Tarjonta* on Kielitoimiston sanakirjan (KS s.v. *tarjonta*) yhden määritelmän mukaan ”markkinoilla tarjolla olevien hyödykkeiden, palvelujen tms. määrä”. Hoitajat rinnastuvat näin eräänlaisiksi hyödykkeiksi.

Hoitajiin kohdistuvat velvoitteet tuovat esiin hoitajien toiminnan olevan ulkopuolelta säädeltyä. VISK:in (§1562) mainitsemista keskeisimmistä välttämättömyyttä ilmaisevista verbeistä verbit *pitää*, *täytyä* ja *joutua* esiintyvät aineistossa osoittaen

dynaamista tai deonttista välttämättömyyttä sekä hoitajille että muille toimijoille kuten työnantajille tai päättäjille. Velvoitettua kohdetta ei usein suoraan nimetä, vaan käytetään esimerkiksi passiivia tai nollapersoonaa, jolloin velvoitettava voidaan tulkita lauseyhteyden perusteella. Modaalinen *pitää*-verbi esiintyy aineistossa 16 kertaa velvoittaen sekä hoitajia että muita toimijoita. Esimerkissä (9) velvoite koskee hoitajia. Aineistossa kolme kertaa esiintyvä *täytyä*-verbi velvoittaa vain hoitajia, kuten esimerkiksi (10). *Joutua*-verbi esiintyy aineistossa modaalisena seitsemän kertaa velvoittaen eniten muita toimijoita, mutta vaikuttaen usein samalla myös hoitajiin, kuten esimerkiksi (11), jossa työnantajien välttämättömällä toiminnalla on seuraukset hoitajiin.

- 9) Samoin kankainen suojus **pitää** joko heittää pois tai pestä jokaisen käynnin jälkeen. (HS4)
- 10) **Täytyy** jaksaa painaa yli voimavarojen. (HS2)
- 11) Pelkoa hoitajissa aiheuttavat myös siirrot uusille osastoille ja uusiin tehtäviin. Näitä on varmasti **jouduttu** tekemään eri sairaaloissa. (HS3)

Toisinaan aineistossa *pitää*-modaaliverbin välttämättömyyttä lieventää konditionaalimuoto *pitäisi*. VISK (§1593) määrittää yhdeksi konditionaalinen merkitykseksi vetoamisen tai ehdotuksen. Aineistossa konditionaalimuotoisten *pitää*-verbien voi tulkita velvoittavan pääasiassa työnantajia tai päättäjiä, jolloin välttämättömyys ei ole heille aina ehdotonta. Heihin viitataan tällöin nollapersoonalla tai heidät voi nähdä velvoittavina kohteina silloinkin, vaikka subjektina on esimerkiksi jokin tilanne, kuten esimerkiksi (12). Toisaalta esimerkin (13) voi tulkita kohdistuvan työnantajien lisäksi myös hoitajiin. Yksinomaan hoitajiin tai muuhun hoitohenkilöstöön kohdistuvat välttämättömyyttä ilmaisevat modaaliverbit ovat usein indikatiivissa. Poikkeuksena on esimerkin (14) konditionaalimuoto, jossa hoitajat ovat genetiivisubjektina.

- 12) Jos koronaviruskriisiä ei saada hoidettua kunnolla, moni tulee vaihtamaan alaa, kun kriisi on ohi. Sen **pitäisi** olla tärkeä viesti, kun monilla alueilla ollaan jo ennestään sairaanhoitajapulassa (A3)
- 13) STM:n ohjeen mukaan hoivakotien henkilökunnan vaihtuvuuden **pitäisi** olla mahdollisimman pientä. (HS6)
- 14) Hoitajien ei **pitäisi** käydä kymmenien potilaiden luona, sanoo edunvalvoja. (HS6)

Esimerkit (13) ja (14) voi tulkita toisaalta myös niin, että ne velvoittavat nimenomaan työnantajia, jotka usein vastaavat siitä, miten monessa paikassa työntekijät käyvät. Tätä tulkintaa tukee se, että kyseisessä uutistekstissä puhutaan ohjeistuksista, joita hoivakotien pitäisi noudattaa muun muassa hoitajien kiertämiseen tai kierrättämiseen liittyen.

Velvollisuuden ja pakon ilmauksia näkyy myös aineiston sanavalinnoissa. Esimerkiksi kuudessa eri uutistekstissä esiintyy sana *pakkotyö*, *velvoite* tai *velvollisuus*. Velvoite tulla töihin saa myös ulottuvuuden, jossa kotona sairastaminen vertautuu syntiin (15).

15) -- työnantaja puhuu **kuin olisi suuri synti** jäädä kotiin sairastamaan. (HS3)

Kielitoimiston sanakirjassa (KS s.v. *synti*) sana *synti* määritellään muun muassa: ”Jumalan vastainen teko t. toiminta, rikkomus, hairahdus, lankeemus, paha teko” tai sen katsotaan liittyvän johonkin väärään tai valitettavaan toimintaan tai asiaan. Näin velvoitettavuus saa moraalisen velvoitteen ulottuvuuden.

Puuttuvan toimijuuden diskurssi muodostuu modaalistien verbien, modusten, sanaston ja hoitajaobjekteihin liitettyjen siirtelyä ja velvoitettavuutta osoittavien verbien kautta. Ylemmillä tahoilla kuten päättäjillä ja työnantajilla on enemmän toiminnan mahdollisuuksia kuin hoitajilla, ja he käyttävät toimintavaltaansa hoitajiin. Sekä hoitajilla että muilla toimijoilla on velvoitteita, mutta ylempien toimijoiden kohdalla niiden ilmaisussa on myös ehdottomuutta lieventäviä sävyjä, joita ei hoitajien kohdalla tule niinkään esiin.

4.2 Huolidiskurssi

Huolidiskurssi kattaa aineistossa laajalti erilaisia ongelmia ja ristiriitoja hoitotyöhön, työoloihin ja hoitajiin liittyen. Sanat *huoli* tai *huolettaa* esiintyvät aineistossa eri muodoissaan 18 kertaa ja kuudessa eri uutisessa. Etenkin muiden kuin hoitajien kohdalla huolet koskevat melko konkreettisia asioita kuten tavaroiden ja hoitajien riittävyttä. Hoitajat ovat lisäksi huolissaan esimerkiksi työoloistaan ja jaksamisestaan.

Huolet tulevat esille hoitajaobjekteihin liittyvien mentaalisten prosessien kautta. Suurimmassa osassa hoitajaobjekteihin liitetystä mentaalista prosesseista verbinä on *huolettaa*, kuten esimerkissä (16). Hoitajasubjekteihin liitettyissä mentaalisisissa verbeissä on enemmän hajontaa eri verbien suhteen, mutta kuitenkin niissäkin tuodaan esille negatiivisia ilmauksia kuten *pelkään* (17) tai *tuntuvat katuvan* (18). Esimerkissä (19) verbi *tippua* liittyy konkreettisesti merkityksessä materiaaliseen prosessiin, mutta kyseisessä lauseessa se viittaa sairauslomalle jäämiseen ja kokonaisuudessaan on samalla metafora väsymiselle, jolloin se saa merkitystä myös mentaalisen prosessin kautta. Modaalinen adverbi *varmasti* vahvistaa jaksamisen loppumisen varmuutta.

16) Monia sairaanhoitajia **huolettaa** hoitohenkilökunnan jaksaminen. (HS2)

17) **Pelkään**, että sairastun itse ja tartutan lapseni. (HS3)

18) Sairaanhoidajaliiton kyselyn mukaan monet hoitajat **tuntevat** tässä tilanteessa **katuvan** ammatinvalintaansa (HS3)

19) Nyt täytyy skarpata, että jaksamme painaa yli omien voimavarojemme, mutta ihmisiä **tulee varmasti tippumaan** sen jälkeen pitkille sairauslomille, sama hoitaja sanoo. (HS2)

Aineiston sanavalinnoissa on huolen lisäksi paljon muutakin ongelma- ja ristiriitaisuuskeskeistä sanastoa kuten *kauhukuvat*, *uupumus*, *ahdinko*, *ahdistus* ja *epävarmuus*,

kuten esimerkissä (20). Moni huoleen ja ongelmiin liittyvä sana kytkeytyy heikkoihin työoloihin tai sekaviin ohjeisiin, ja näihin liittyvää sanastoa ovat esimerkiksi *sekavaa, katastrofivarasto, kriisivarasto ja ristiriitaiset ohjeet* (21).

- 20) Sadoista vastauksista paistaa **pelko, ahdistus** ja **epävarmuus**, jotka vallitsevat monella työpaikalla nyt. (HS3).
- 21) Lisäksi ohje on tiukempi kuin Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL:n suositus, eli viranomaiset ovat antaneet kotihoidon suojarusteiden osalta **ristiriitaiset ohjeet** kentälle (HS4).

Aineistossa usein esiintyvä resursseihin liittyvä sanasto viittaa sekä hoitohenkilökunnan että tarvikkeiden riittävyteen. Resurssien riittävyys yhdistyy usein huoliin ja ongelmiin. Sana *pula* esiintyy kaikissa paitsi yhdessä aineiston uutisteksteistä, usein liittyen pulaan hoitajista ja tarvikkeista. Esimerkissä (22) puhutaan työvoimapulasta, ja esimerkissä (23) *sairaanhoitajapula* on inessiivissä. Inessiivillä usein viitataan tilaan tai paikkaan (VISK §1251), ja inessiivimuodon voi nähdä tässä yhteydessä vahvistavan resurssipulan kokonaisvaltaisuutta ja vakavuutta. Resurssi-sanasta on muodostettu myös yhdyssana *resurssikapeikko* (24).

- 22) Sairaaloiden **työvoimapulaa** on voitu helpottaa myös asetuksella, joka antaa työnantajalle mahdollisuuden poiketa väliaikaisesti työaika- ja vuosilomajärjestelyistä yhteiskunnan kriittisissä toiminnoissa (HS9)
- 23) Sen pitäisi olla tärkeä viesti, kun monilla alueilla ollaan jo ennestään **sairaanhoitajapulassa**. (HS3)
- 24) ”Sen takia on mahdollista, että syntyy **resurssikapeikkoja**, jos ihmisiä sairastuu”, Tuominen sanoo. (HS1)

Eräs esille noussut huomio aineistossa on peliin liittyvä sanasto, jonka myös Mats Ny-lund (2009: 83) on maininnut näkyvän oman tutkimuksensa aineiston dramaturgisisessa sanastossa vuoden 2007 työtaisteluihin liittyen. Huomionarvoista onkin, että aineistossani mainitaan neljässä kohtaa pelimetafora, ja vain yksi niistä liittyy työtaisteluihin (28), kolme muuta liittyvät työoloihin (25), (26) ja (27).

- 25) Johtajat piileskelevät turvassa etätyössä, kun me muut **pelaamme uhkapeliä** omalla ja perheen terveydellä. (HS3)
- 26) Normaalistikin sairauslomat saattavat **kaataa korttipakan**. (HS2)
- 27) Siellä on ihan eri **pelisäännöt** (HS2)
- 28) Kyllä kaikki **pelimerkit ovat nyt pöydällä**. (HS7)

Pelisanastoon voisi ajatella liittyvän esimerkiksi voiton tai häviön mahdollisuuden, mikä voi olla luontevaa työtaisteluun liittyen. Metaforien käyttö rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla (Fairclough 1992: 194), ja kun työoloja kuvataan pelimetaforilla, näyttäytyvät ne pelikenttänä, johon liittyy riskejä ja epävarmuutta.

Läpi aineiston kulkeva huolidiskurssi muodostuu paljolti sanavalintojen ja metaforien kautta, mutta myös hoitajaobjekteihin ja -subjekteihin liitettyjen mentaalisten prosessityyppien kautta. Kun puuttuvan toimijuuden diskurssissa hoitajien oma tahto häivytettiin käyttöarvon alle, huolidiskurssissa hoitajien inhimillisyys tulee esiin.

4.3 Suorittamisdiskurssi

Suorittamisdiskurssia tuottaa hoitajasubjekteihin liittyvät materiaaliset prosessityypit, joissa verbit tai verbirakenteet liittyvät konkreettiseen tekemiseen. Hoitajien kohdalla konkreettinen tekeminen on tällöin esimerkiksi työhön liittyvää tekemistä tai kulkeamista, kuten esimerkeissä (29) ja (30). Nämä hoitajasubjekteihin liittyvät materiaaliset prosessit tuovat esille, että puuttuvan toimijuuden diskurssin ohella hoitajilla voidaan nähdä toimijuutta suorittavan työn tasolla.

29) Hän sanoo, että hoiva-alalla on yleistä, että hoitajia **kiertää** eri yksiköissä ja osastoilla. (HS6)

30) Toinen keino estää tartuntojen leviämistä on, että myös sijaisuuksia tekevät *työntekijät tekevät töitä* vain yhdessä yksikössä. (HS5)

Esimerkissä (30) puhutaan työntekijöistä, ja nimeämisiä tarkasteltaessa *työntekijä* on yksi yleinen hoitohenkilökuntaa koskeva nimitys. Tämän voi nähdä tukevan suoritusdiskurssin tekemis- ja työkeskeisyyttä. Toisaalta voidaan huomioida, että aina *työntekijä*-nimitys ei koske yksinomaan hoitajia, vaan saman nimityksen alle saattaa joissain uutisteksteissä olla niputettuna hoitajien lisäksi myös esimerkiksi lääkärit tai muu sairaalan henkilökunta. Kaikissa uutisteksteissä kuitenkin tarkoitetaan työntekijöillä tai muilla vastaavilla nimityksillä myös hoitajia. Hoitajat ovat toisaalta myös konkreettisesti enemmistönä esimerkiksi sairaalan henkilökunnasta, joten olen ottanut aineistosta hoitajien nimeämisiin mukaan myös ne nimeämiset, jotka eivät välttämättä koske yksin hoitajia. Selkeästi muihin ammattiryhmiin kuten vain lääkäreihin viittaavat nimeämiset olen rajannut pois.

Hoitajien osaamista ja ammattitaitoa tuodaan esille nimeämisten ja sanavalintojen kautta, jolloin heidän suorittamisensa näkyy työn puitteissa tapahtuvana toimintana. Sanavalinnoissa näkyy esimerkiksi *osaaminen*, *ammattitaito* ja *pitkä perehdytys*, nimeämisisä esimerkiksi *terveydenhuollon ammattilainen* tai *osaaja*. Esimerkissä (31) sanotaan, että työntekijöillä on *osaamista*. Esimerkissä (32) osaaminen taas yhdistetään nimeämisen kautta osaksi hoitajan (ja tässä uutistekstissä myös lääkärin) identiteettiä. Fairclough'n (1992: 209) mukaan osaaminen voidaan nähdä objektiivisesti normatiivisena tiedon omaksumisena tai toisaalta henkilön yksilöllisenä ominaisuutena, mikä

tuo hänelle aktiivisempaa roolia. *Osaajaksi* nimeämisen voi nähdä vahvistavan tätä aktiivista toimijuutta.

- 31) Työntekijöillämme on myös **osaamista** toteuttaa eristys mahdollisimman turvallisesti (HS5)
- 32) Mistä **osaajia** löydetään? (HS1)

Osaaminen voi näkyä myös ammattiylpeyden kautta, kuten esimerkissä (33). *Suomen kansa* -ilmauksella tuodaan samalla esiin arvokkuutta ja isänmaallista sävyä, jossa hoitajan voi ajatella suorittavan yhteiskunnallisesti tärkeää tehtävää.

- 33) Yksi vastaaja kertoi olevansa **kiitollinen** ja **ylpeä** siitä, että saa olla osa porukkaa, joka pitää **Suomen kansan** hengissä (HS4)

Suorittaminen näkyy myös sitkeyden ja selviytymisen valossa, jolloin esimerkiksi huolidiskurssista välittyvistä huolista ja ongelmista selviydytään tai niistä on päätetty selviytyä, kuten esimerkissä (34) ja (35).

- 34) **Kyllä** me hoidamme tämän kaiken, siitä **ei ole epäilystäkään**, eräs sairaanhoitaja sanoo. (HS2)
- 35) **Selviämme** akuutista, mutta tämä **tulee näkymään** jaksamisessa **tos**i dramaattisesti jatkossa. (HS2)

Esimerkissä (34) selviytymisen varmuutta vahvistetaan modaalisella *kyllä*-partikkelilla, jota yleensä käytetään silloin, kun puhuja on varma asian paikkansa pitävyydestä ja yrittää vakuuttaa myös muita (VISK §1608). Myös ilmaisu *ei ole epäilystäkään* vahvistaa asian näkemistä varmana. Esimerkissä (35) selviytyminen nähdään myös varmana, mutta kuva tulevaisuudesta on uhkien varjostamaa. Tulevaisuuteen viittaava verbiliitto *tulee näkymään* osoittaa puhujan pitävän tulevaisuudenuhkaa varmana asiana. Tätä vahvistetaan partikkelilla *tos*i ja sanavalinnalla *dramaattisesti*.

Aineistosta löytyy myös taisteludiskurssia kuvaamaan sinnikkyyttä, selviytymistä ja suorittamista. Tämä näkyy taistelu- tai sotasanastona esimerkeissä (36), (37), (38) ja (39).

- 36) Tulemme varmasti töihin **viimeiseen asti**. Kunnes tulee flunssaoireita, jotka **poistavat rivistä**. (HS3)
- 37) Toisaalta terveydenhoitohenkilöstön lisäksi myös esimerkiksi opettajat, sosiaalityöntekijät ja palomiehet ovat nyt joutuneet **koronataistelussa** erityisen koville tai "**etulinjaan**". (HS7)
- 38) Hän on yksi niistä terveydenhuollon ammattilaisista, jotka tekevät töitä koronavirusepidemian **eturintamassa**. (HS2)
- 39) Terveydenhuollon ammattilaisia ei toistaiseksi ole määrätty **reservistä** "pakkotyöhön", minkä poikkeusolojen takia maaliskuussa annettu asetusta mahdollistaisi. (HS9)

Esimerkin (36) *viimeiseen asti* ja *poistavat rivistä* voidaan sinnikkyuden ja sitkeyden lisäksi nähdä sotasanaston valossa, ja sanat *koronataistelu*, *etulinja* (37), *eturintama* (38) ja

reservi (39) ovat selkeästi sotaan tai taisteluun viittaavia. Sotasanasto tuli esiin hoitajiin liittyvissä mediateksteissä myös Kanadan SARS- ja COVID-19-tilanteen aikana (McGillis Hall 2003: 214; Mohammed ym. 2021: 4). Aineistossani taistelusanaston rinnalla vastakohtaisuutta luo *talkoot*-sana, jota käytetään puhuttaessa lääkäriopiskelijoista esimerkissä (40).

40) Lääkäriopiskelijoita kannustetaan osallistumaan **talkoisiin** - - (HS1)

Hoitajille osoitetaan velvollisuudensävyttämää suorittamista sotasanaston avulla, mutta lääkäriopiskelijoiden osallisuus tilanteessa kuvataan vapaaehtoisena ja positiivishenkisenä talkoisiin osallistumisena. Verbi *kannustetaan* myös poikkeaa niistä hoitajiin liittyvistä verbeistä, joissa hoitaja on objektina usein määräysvallan alla.

Varsinaisen hoivasanaston vähyys etenkin sen perinteisessä hoivaan liittyvässä merkityksessä on aineistossa huomionarvoista ja yksi suorittamisdiskurssia vahvistava tekijä. *Hoitaja*-sana tai muu ammattinimikkeeseen viittaava sana tulee luonnollisesti esiin nimeämisisä ammattinimikkeiden kautta, mutta muuten hoitamiseen liittyvä sanasto on vähäistä. Esimerkiksi *hoitaa*-verbi esiintyy aineistossa hoitajiin liittyen vain kahdesti, ja niistä vain toinen kuvaa potilaan hoitamista. Muuallakin aineistossa olevat *hoitaa*-verbit liittyvät usein tekemiseen, esimerkiksi leikkausten tai tilanteen hoitamiseen. Perinteisesti hoitajien työhön liittynyt hoiva-ajattelu ei tule esiin aineistossa, vaan työhön liittyy sen sijaan suorittaminen, selviytyminen ja sitkeys. Tällainen suorittamisen ajatus toistaa myös Lehtosen (2012: 91-92) maisterintutkielmassaan mielipidekirjoituksista tehtyjä havaintoja, joissa yhtenä puolena tulee esiin hoitotyön näkeminen suoritukseksi teknisen toiminnan valossa.

Suorittamisdiskurssi näkyy hoitajasubjektien materiaalistien prosessityyppien, nimeämisten ja sanavalintojen kautta. Puuttuvan toimijuuden diskurssissa hoitajien toimijuus ei tullut esiin, mutta suorittamisdiskurssissa toimijuutta on konkreettisen tekemisen tasolla. Lisäksi selviytymis- ja sotasanasto tuovat hoitajille aktiivista roolia, jossa heillä on tärkeä rooli yhteiskunnallisen kriisin selättämisessä. Suoritusdiskurssissa toimintakyky säilyy huolidiskurssin esiintuomista huolista huolimatta tai huolten toteutumisen nähdään siintävän tulevaisuudessa.

4.4 Kommunikatiiviset verbit yhtenä osana uutistekstejä

Kolme edellä käsiteltyä diskurssia rakentuvat aineistossa monella eri analyysitavalla metafunktioiden myötä. Ne nousevat esiin toistuvasti ja useissa aineiston eri uutisteksteissä. Kuitenkin aineistossa hoitajasubjekteihin liittyvissä verbeissä nousee mentaalisten ja materiaalistien prosessityyppien lisäksi esiin myös kommunikatiivisia verbejä kuten *sanoa* ja *kertoa*. Hallidayn (1985: 129) mukaan näistä verbeistä muodostuvia

sanomisen prosesseja voidaan kutsua verbaalisiksi prosesseiksi ja usein ne liittyvät suoriin tai epäsuoriin viittauksiin toisen puheesta. Aineistossani hoitajiin liittyvät verbaaliset prosessit liittyvätkin siihen, että toimittaja on joko haastatellut hoitajia tai kerännyt heidän kommenttejaan uutistekstin aineistoksi. Lisäksi suorien viittausten joukossa on myös vaikutelmaverbejä kuten *hoitajat uskovat*, jotka voidaan nähdä myös mentaalisina prosesseina. Ne osoittavat, että hoitajat pääsevät sanomaan mielipiteensä. Hoitajasubjekteihin liittyviä verbaalisia prosesseja esiintyy vain kolmessa uutistekstissä, joten niiden merkitys koko aineiston tasolla jää suppeaksi eivätkä ne yksinään muodosta sellaista diskurssia, joka nousisi aineistossa keskeiseksi. Ne eivät myöskään luontevasti asetu osaksi muita päädiskursseja. Kuitenkin verbaalinen prosessityyppi on hyvin näkyvä osa niissä kolmessa uutistekstissä, jossa ne esiintyvät, joten näen aiheelliseksi tuoda ne esiin erillisenä huomiona.

Verbaaliset prosessit tuovat esiin toimittajan roolia, sillä niistä näkyy hoitajien pääsevän ääneen uutisteksteissä. Hoitajien ääneen pääseminen mahdollistetaan aineistossa tietynlaisissa uutisteksteissä, sillä hoitajasubjekteihin liittyviä kommunikatiivisia verbejä sisältävien kolmen uutistekstin sisältö perustuu hoitajien haastatteluihin tai kyselyihin, joiden kommentteja uutistekstissä on lainattu. Muista näkökulmista tehdyissä uutisteksteissä hoitajat eivät pääse ääneen, vaan niihin on haastateltu muita toimijoita kuten työnantajia. Hoitajien ääni ei näin ollen näytä integroituvan tasaisesti osaksi aineiston eri uutistekstejä, vaan tulee esiin erillisesti nostettuna, minkä voi ajatella luovan erillisyyttä hoitajien ja muiden toimijoiden välille.

5 PÄÄTÄNTÖ

Tämän tutkielman tutkimuskysymykset koskivat sitä, mitä diskursseja uutisteksteissä rakentuu hoitajista ja millä kielellisillä keinoilla tämä tapahtuu. Analyysi osoitti, että keskeiset diskurssit ovat puuttuva toimijuus, huoli ja suorittaminen. Nämä diskurssit rakentuvat mahdollisuutta ja välttämättömyyttä osoittavien modaalisten verbien, muiden modaalisten kielenainesten, sanaston, nimeämisten ja hoitajasubjekteihin ja hoitajaobjekteihin liittyvien prosessityyppien avulla.

Diskursseissa tulee esiin, että hoitajien toimijuus on puuttuvaa ja heille kohdistetaan velvoitteita esimerkiksi lainsäätäjien ja työnantajien taholta. Hoitajiin kohdistuvat siirtelyn ja kierrättämisen verbit tuovat esille hyödyn näkökulmaa, jossa hoitajien tarve nähdään nimenomaan käyttöarvon kautta. Tässä voi nähdä yhteyttä Lehtosen (2012) maisterintutkielmaan, jonka tuloksissa yksi diskurssi liittyi hoitotyön väliinvarvoo. Lehtosen (2012: 91) tutkimuksessa siihen liittyi myös talousnäkökulma, joka myös omassa aineistossani näkyy esimerkiksi sanoissa *kysyntä* ja *tarjonta*. Fairclough (1992: 200, 207) tuo esille hyötyarvonäkökulman nousun yhtenä yhteiskunnallisten diskursiivisten käytänteiden muutoksista. Siinä markkina-arvoistetaan tahoja, jotka eivät liity kaupan alaan. Esimerkiksi koulutus voidaan nähdä tuotteen myymisenä asiakkaille. (Fairclough 1992: 207.) Kaupallisten *kysyntä* ja *tarjonta* -termien ja hoitajien muiden taholta tulevan liikuttelun kohteena olemisen kautta myös hoitoala saa kaupallisia piirteitä, jossa hoitajat ovat ikään kuin tuotteita.

Aineistossa hoitajilla on toimijuutta työn puitteissa konkreettisen tekemisen tai suorittamisen tasolla. Hoitaminenkin määrittyy useassa kohdassa suorituksen kautta, kun puhutaan esimerkiksi tilanteen hoitamisesta, mutta perinteinen hoivadiskurssi jää vähäiseksi. Kuitenkin hoitoalalle hakeutumiseen voivat ajaa ihmisläheiset syyt. Esimerkiksi Monosen ja Myöhäsen (2016) opinnäytetyössä on haastateltu hoitoalan opiskelijoita, ja he kertovat keskeisimmiksi hoitoalalle hakeutumisen syiksi muista ihmisistä välittämisen ja tavoitteen onnellisuudesta. Tällaiset auttamiseen ja hyvinvointiin tähtäävät syyt eivät kuitenkaan saa tarttumapintaa oman tutkimukseni aineiston suorittamista ja huolta osoittavissa diskursseissa. Toisaalta suorittamisdiskurssissa esiin tulleet ammattitaidon, ammattiympäryden ja selviytymisen näkökulmat voivat osoittaa myös hoitajien tärkeää roolia pandemiatilanteessa, jolloin aineistossa auttamisenhalu kanavoituu eräänlaisena yhteiskunnallisena pelastajan roolina ennemmin kuin perinteisenä yksilön hoivaamisena.

Pelastajan roolilla voi nähdä yhtymäkohtaa McGillis Hallin ym. (2003: 214) ja Mohammedin ym. (2021: 4) esiintuomaan sankarihoitajan rooliin, jonka yhtenä muodostajana he näkevät aineistoissaan esiintyvät sotametaforat. Nämä ovat myös omassa aineistossani yksi suorittamisdiskurssia rakentava osa. Mohammedin ym.

(2021: 7-8) mukaan sankaripuhe ei kuitenkaan ole automaattisesti positiivinen asia, vaan se voi myös peittää hoitoalan epäkohtia, ja sen varjolla voidaan esimerkiksi oikeuttaa hoitajien riskialttiit työolosuhteet tai hoitoalan säästötoimenpiteet.

Suorittamisen diskurssissa näkyvä selviytymisen ulottuvuus valaa luottoa tilanteen selättämiseen, mutta selviytyminen on silti huolten varjostamaa. Huolidiskurssissa terveydenhoitoala näyttäytyy ongelmakeskeisenä ja huolta aiheuttaa pandemian mukanaan tuoma hoitaja- ja tarvikepula sekä huolet työoloista ja jaksamisesta. Resurssikysymykset, työolot ja näihin liittyvä huoli tuli esiin myös McGillis Hallin ym. (2003: 213) tutkimuksessa hoitajauutisoinnista Kanadan SARS-tilanteessa, joten leviävä tautitilanne voi nostaa hoitotyöstä esiin samankaltaisia huolia eri maissa ja eri ajankohdina. Suomessa hoitajiin liittyvä median huolipuhe on näkynyt myös palkkaneuvottelu- ja työtaistelu-uutisoinnissa. Nylundin (2009: 78) tutkimuksessa työtaisteluihin liittyvät uutistekstit olivat tulevaisuuden uhkakuvien värittämiä. Omassa aineistossani ongelmat näkyvät osittain jo läsnä olevina, mutta myös huolina tulevasta. Myös Kunelius ym. (2009: 102) tuovat esiin, että vuosina 2006-2007 hoitajia koskevissa palkka- ja työkiistauutisoinneissa käsiteltiin runsaasti sekä hoitajapulaa että työoloja. Palkkakysymykset ja työtaistelu nostivat tuolloin esiin uhkaa hoitajien joukkoirtisanoutumisista ja potilasturvallisuuden vaarantumisesta (mts. 102, 131). Omassa aineistossani resursseihin ja työoloihin liittyvä uhka tai huoli on pandemiatilanteesta johtuvaa. Palkka-asiat eivät nousseet aineistossani näkyvästi esiin, ja aineistoon tuli mukaan vain yksi palkkaneuvotteluja koskeva uutisteksti. Keväällä 2020 huomio saattoi kohdistua akuuttiin tautitilanteeseen, jonka alle palkkapuheet jäivät. Erilainen aineistonkeruutapa olisi voinut tuoda esiin enemmän palkkaneuvottelu-uutisia ja palkanäkökulmaa.

Aiemmin toin esiin Faircloughin (1995: 10) näkemyksen median vallasta käsitysten muokkaajana. Ruohion, Svärdin ja Kattaisen (2013: 25, 34) opinnäytetyön tulosten mukaan suurin osa hoitoalan pääsykokeisiin osallistujista seurasi uutisia hoitoalasta ja koki uutisten vaikuttavan hoitoalalle hakeutumiseen. Oman tutkimukseni aineistosta esiin tulevat huolidiskurssi ja rajalliset vaikuttamismahdollisuudet voivat vaikuttaa kielteisesti lukijoiden mielikuviin hoitoalasta ja hoitajien työstä. Toisaalta huolidiskurssiin liittyvä resurssidiskurssi voi tuoda esiin myös sen puolen, että hoitoalalla työllistyminen on melko varmaa. Tällä on arvoa nyky-yhteiskunnassa, etenkin kun COVID-19-tilanteen tuoma epävarmuus ulottuu myös työllistymisen mahdollisuuksiin.

Olen nostanut aineistosta erikseen esiin kommunikatiiviset ja vaikutelmaverbit, jotka toivat esiin hoitajien ääneen pääsyä ja kannanottoja. Kuneliuksen ym. (2009: 103) mukaan yksi vallankäytön mahdollisuus medialla tapahtuu julkisuustilan käytöllä, kuten sillä, kenet päästetään ääneen. Nylundin (2009: 78-81) mukaan sairaanhoitajat ovat vuosikymmenten edetessä päässeet aiempaa enemmän ääneen ja ylipäättään

uutisteksteissä käytetyt sitaatit ovat lisääntyneet. Nämä asiat näkyvät myös omassa aineistossani. Hoitajien toimijuus kantaa ottamisen näkökulmasta tulee esiin, mutta rajoittuu vain kolmeen uutistekstiin. Toisaalta aineiston useassa uutistekstissä haastateltujen hoitajajärjestöjen edustajien rooli on usein hoitajien puolesta puhuja, ja tästä näkökulmasta hoitajat pääsevät välillisesti ääneen koko aineiston tasolla.

Diskurssintutkimuksessa tulkinta riippuu aineiston lisäksi myös tutkijasta, joka tekee ratkaisut siitä, mitkä asiat aineistosta nousevat keskeisiksi (Jokinen & Juhila 2016: 103-104). Jo analyysitavan rajaaminen voi vaikuttaa siihen, mitkä diskurssit korostuvat, ja itse analyysissa asioita voidaan tulkita eri näkökulmasta tutkijasta riippuen. Löydetyt diskurssit olisi voinut myös jäsenellä eri tavoin, sillä ne limittyivät toisiinsa monella tapaa. Keskeisimpien diskurssien nimeämisessä ja järjestämisessä en näe olevan yhtä oikeaa keinoa, mutta oleellisena näen, että keskeisimpien diskurssien määrittelyä ohjaa niiden korostuminen aineistossa. Aineistossani keskeisimpien diskurssien valinta nojaa niiden toistuvuuteen.

Pietikäinen ja Mäntynen (2019: 310) nostavat yhdeksi tutkimuksen eettiseksi kysymykseksi analysoitavan asian suhteen tutkijaan itseensä. Oma hoitajataustani on motivoinut minua käsittelemään tutkimuksessani hoitoalaa, mutta olen tiedostanut sen mahdollisuuden, että taustani voi vaikuttaa tulkintatapoihini. Olen kuitenkin pyrkinyt tutkimuksessani objektiivisuuteen. Olen kerännyt ja rajannut aineistoni perustelluin kriteerein, ja analyysiini raameja on tuonut SF-teorian lisäksi nojaaminen virtuaaliseen isoon suomen kielioppiin (VISK). Esimerkiksi *pitää*- ja *voida* -modaaliverbit nousivat aineistossa toistuvasti esiin, mutta huomioin lisäksi, mitkä muut VISK:in luettelemat yleisimmistä välttämättömyyttä ja mahdollisuutta osoittavista modaaliverbeistä myös esiintyvät aineistossa, ja osallistuvatko ne merkityksen tuottamiseen. Näin en nojaa ainoastaan omiin, yksittäisiin havaintoihini. Analysoidessani huomioin myös muut toimijat enkä esimerkiksi nähnyt hoitajia ainoana velvoitettuna joukkona.

Aineistoa kerätessäni tuli esiin, että verkkolehden ja painetun lehden uutisotsikot ovat usein erilaisia, vaikka kyseessä olisi sama uutisteksti. Myös uutistekstien leipäteksteissä saattoi esiintyä pieniä eroavaisuuksia. Wasenius (2020) on gradussaan tutkinut Helsingin Sanomien uutisten verkkoversioiden ja painettujen versioiden otsikoiden eroja, ja huomannut, että uutisen verkkoversion otsikot painottavat saman uutisen painettuun versioon nähden enemmän tunnepitoisuutta, negatiivisuutta, vastakkainasettelua ja laajempaa ilmaisua. Oman aineistoni diskursseissa painottuu tunnepitoisuus ja negatiivisuus huolten kautta, ja Waseniuksen (2020) graduun nojaten voidaan tehdä varovaista päätelmää, että vastaavan aineiston verkkolehden versioista tulokset olisivat saattaneet olleet samansuuntaisia.

Tutkielman tuloksista tulee huomioida, että aineisto on pieni ja otsikon mukaan rajattu, joten myös sen yleistettävyyks on rajallista. Laajemmalla aineistolla ja erilaisilla hakukriteereillä tulokset olisivat voineet olla erilaisia. Kuitenkin tämän aineiston

puitteissa tulee esille, että COVID-19:n aiheuttamana pandemia-aikana Suomen hoitajauutisoinnissa on useita samanlaisia piirteitä kuin aiemmissa kotimaisissa hoitajien työtaisteluja tai palkkaneuvotteluja koskevissa mediateksteissä sekä kansainvälisissä epidemia- tai pandemia-aikojen hoitajiin liittyvissä mediateksteissä. Yksi näkyvä yhtäläisyys on jo aiemmin mainittu, huolensävyttämä puhe työoloista ja resursseista kotimaisen työtaistelu-uutisoinnin (Kunelius ym. 2009) ja Kanadan SARS-epidemian (McGillis Hall ym. 2003) yhteydessä. Myös metaforissa on samoja teemoja. Sotametaforat vaikuttavat olevan toistuva ilmiö hoitajiin liittyvissä mediateksteissä epidemioiden ja pandemioiden yhteydessä McGillis Hallin ym. (2003) ja Mohammedin ym. (2021) tutkimukset huomioiden, ja pelimetaforia taas esiintyy kotimaisessa Nylundin (2009) hoitajien työtaisteluihin liittyvässä tutkimuksessa. Aineistoni sota- ja pelimetaforat saattavat yhdessä luoda kuvaa riskien sävyttämästä hoitoalasta, jossa hoitajan voi ajatella tarvitsevan työssään enemmän vahvuutta, sitkeyttä ja paineensietokykyä kuin perinteistä hoivaamishalua.

Lisäksi kansainvälisen tutkimuksen osalta yhtäläisyyttä omaan aineistooni voi nähdä McGillis Hallin ym. (2003: 215) päätelmissä siitä, että SARS-epidemian aikana hoitajat saattoivat mediassa näyttäytyä eräänlaisina ahkerina terveydenhuoltojärjestelmän uhreina. Vastaavasti oman aineistoni puuttuvan toimijuuden diskurssi, huolidiskurssi ja suorittamisdiskurssi luovat yhdessä kuvaa hoitajista, jotka suorittavat työtään haastavissa olosuhteissa, ja päätösvalta on työnantajilla ja yhteiskunnallisilla päättäjillä. Kotimaisessa kontekstissa yhtymäkohtaa näihin näkökulmiin voidaan nähdä myös Lehtosen (2012: 59-60, 91-92) työtaisteluihin liittyvässä aineistossa, josta välittyvään hoitotyön käyttöarvoon liittyy konkreettisen tekemisen ohella kaupallisesta näkökulmasta tulevat vaatimukset tehokkuudesta hoitotyössä.

Voidaan huomioida, että yhteneväisyyttä kotimaisiin aiempiin tutkimuksiin tulee esiin siitä huolimatta, että oma aineistoni koostui uutisteksteistä, mutta edellä mainituissa kotimaisissa tutkimuksissa mukana on myös kantaaottavia mediatekstejä. Nimenomaan uutistekstien suhteen yhteistä omassa aineistossani ja Nylundin (2009) uutisaineistossa ovat esimerkiksi uhkapuheet ja runsas haastatteluaineisto. Erilaisten yhteiskunnallisesti merkittävien tilanteiden voinee nähdä muokkaavan hoitoalaan liittyvien suomalaisten mediatekstien diskursiivisia käytäntöjä muun muassa ongelmien esiintuomisen suuntaan. Neutraalimmassa yhteiskunnallisessa tilanteessa muunlaisiakin näkökulmia saattaisi tulla esiin. Eräs tutkimuskohde jatkossa olisikin kerätä aineistoa ajalta, jossa hoitajiin liittyen ei olisi käynnissä poikkeavaa tilannetta. Tällöin voitaisiin nähdä, toistuvatko ongelmapainotteisuus ja resurssit mediateksteissä sellaisenakin ajankohtana tai tuleeko esimerkiksi hoivadiskurssi silloin vahvemmin esiin.

Vaikka Nylundin (2009: 78) mukaan hoitajien työtaistelu-uutisoinnin luomat leväisyyden uhat eivät käyneet toteen, kuitenkin tämän tutkimuksen aineistosta nousseet huolet esimerkiksi resursseista ovat vuoden 2021 uutisoinnin mukaan

realisoitumassa. Esimerkiksi Keskisuomalainen (Nieminen 2021: 4-5) uutisoi 13.4.2021 sekä Keski-Suomea koskevasta että valtakunnallisesta hoitajapulasta. Uutisessa viitattiin ammattibarometriin (2021 s.v. *sairaanhoitaja*), jonka mukaan koko Suomessa on kyseisellä hetkellä pulaa sairaanhoitajista. Tällainen tilanne nostaa hoitotyöhön liittyvän mediakeskustelun tutkimisen merkityksellisyyttä jatkossakin, sillä hoitoalan vetovoima on yksi tärkeä asia hoitajien riittävyyden varmistamiseksi, ja medialla on tärkeä rooli siinä, kuinka houkuttelevana hoitajan työ näyttäytyy.

LÄHTEET

- Ammattibarometri 2021: *Työllistymisen näkymät eri ammateissa*. – [Ammattibarometri](#) 13.4.2021
- Aula Research 2020: *Tehy Ry – Kysely tehyläisille 2020. Tulosesitys 1.10.2021*. – [Tehy ry - Kysely tehyläisille 2020 Tulosesitys xx.9.2020](#) 15.4.2021
- Fairclough, Norman 1992: *Discourse and Social Change*. Cambridge: Polity Press.
- 1995: *Kuinka media puhuu*. Suomentaneet Blom, Virpi ja Hazard, Kaarina. Tampere: Vastapaino
- Halliday, M. A.K. 1985: *An Introduction to Functional Grammar*. London: Edward Arnold.
- Halliday, M.A.K. & Matthiessen C.M.I.M. 2014: *Halliday's Introduction to Functional Grammar*. Abingdon: Routledge.
- Hara, Jyrki 2020: *Eduskunta hyväksyi yksimielisesti valmiuslain käyttöönoton koronaviruksen torjumiseksi*. Ylen uutiset 18.3.2020. – [Eduskunta hyväksyi yksimielisesti valmiuslain käyttöönoton koronaviruksen torjumiseksi | Yle Uutiset | yle.fi](#) 15.11.2020
- Jokinen, Arja & Juhila, Kirsti 2016: *Valtasuhteiden analysoiminen*. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi – teorit, peruskäsitteet ja käyttö* s. 75-104. Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, Arja; Juhila, Kirsi & Suoninen, Eero: 2016 *Diskursiivinen maailma: Teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet*. – Arja Jokinen, Kirsi Juhila & Eero Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi – teorit, peruskäsitteet ja käyttö* s. 25-50. Tampere: Vastapaino.
- Kopioisto: *Yliopistot ja ammattikorkeakoulut*. – [Yliopistot ja ammattikorkeakoulut - Kopioisto](#) 15.4.2021
- KS=Kielitoimiston sanakirja. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 35. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus ja kielikone Oy 2020. – [Kielitoimiston sanakirja](#) 12.4.2021
- Kunelius, Risto; Noppanen, Elina ja Reunanen, Esa 2009: *Media vallan verkoissa*. Tampereen yliopisto: Tiedotusopin laitos. – [Media vallan verkoissa \(tuni.fi\)](#) 1.4.2021
- Lehtonen, Kaisa 2012: *Keskustelua työtaistelun aikana: diskursiivinen näkökulma sairaanhoitajatyön imagoon*. Pro Gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Käyttäytymistieteiden laitos. – [Keskustelua työtaistelun aikana : diskursiivinen näkökulma sairaanhoitotyön imagoon \(helsinki.fi\)](#) 2.12.2020
- Luukka, Minna-Riitta 2000: *Näkökulma luo kohteen: diskurssintutkimuksen taustaoletukset*. Kari Sajavaara & Arja Piirainen-Marsh (toim.), *Kieli, diskurssi ja yhteisö* s. 133-160. Jyväskylä: Soveltavan kielentutkimuksen keskus.
- McGillis Hall, Linda; Angus, Jan; Peter, Elizabeth; O'Brien-Pallas, Linda; Wynn, Francine & Donner, Gail 2003: *Media Portrayal of Nurses' Perspectives and Concerns in the SARS Crisis in Toronto*. *Journal of Nursing Scholarship* 35(3) s. 211-216. – [Media Portrayal of Nurses' Perspectives and Concerns in the SARS Crisis in Toronto \(wiley.com\)](#) 28.4.2021
- MediaAuditFinland 2021: *Kansallinen mediatutkimus*. – *Lehtien lukijamäärät. Liite 2020.xlsx (mediaauditfinland.fi)* 2.4.2021
- Mohammed, Shan; Peter, Elizabeth; Killackey, Tiegghan & Maciver, Jane 2021: *The "nurse as hero" discourse in the COVID-19 pandemic: A poststructural discourse analysis*. *International Journal of Nursing Studies* 117 (May 2021), s. 1-11. – [The "nurse as hero" discourse in the COVID-19 pandemic: A poststructural discourse analysis - ScienceDirect \(jyu.fi\)](#) 28.4.2021
- Mononen, Matias & Myöhänen, Annina 2016: *"Kyl musta tulee hyvä hoitaja!" – Sairaanhoitajaopiskelijan motiivit hoitoalalle hakeutumisessa*. Opinnäytetyö. Saimaan ammattikorkeakoulu. – [matias mononen annina myohanen.pdf \(theseus.fi\)](#) 6.4.2021
- Nieminen, Katri 2021: *Sairaanhoitajapula iski Keski-Suomeen*. *Keskisuomalainen* 13.4.2021 s. 4-5.

- Nurmi, Lauri 2020: *Hoitajat, nyt järki käteen – 10 prosentin palkkakiristys koronan varjolla on väärin, tehkää lyhyt sopimus ja palatkaa asiaan.* – *Kommentti: Hoitajat, nyt järki käteen – 10 prosentin palkkakiristys koronan varjolla on väärin, tehkää lyhyt sopimus ja palatkaa asiaan (iltalehti.fi)* 15.4.2021
- Nylund, Mats 2009: *Sairaanhoitajien työtaistelut ja työmarkkinajulkisuuden muutokset 1954-2007. Media ja viestintä* 32(3). – *Sairaanhoitajien työtaistelut ja työmarkkinajulkisuuden muutokset 1954–2007 | Media & viestintä (journal.fi)* 3.12.2020
- Okkonen, Antero 1980: *Toimittajan työ I*. Hämeenlinna: Karisto.
- Pietikäinen, Sari & Mäntynen, Anne 2019: *Uusi kurssi kohti diskurssia*. Tampere: Vastapaino.
- Pietilä, Jyrki 2008: *Kirjoitus, juttu, tekstielementti – Suomalainen sanomalehtijournalismi juttutyypin kehityksen valossa printtimediassa vuosina 1771-2000*. Väitöskirja. Jyväskylän yliopisto: Humanistinen tiedekunta. – *JYX - Kirjoitus, juttu, tekstielementti : suomalainen sanomalehtijournalismi juttutyypin kehityksen valossa printtimedian vuosina 1771-2000 (jyu.fi)* 12.4.2021
- Rautavuori, Lauri 2020: *Hoitajaopintojen hakijamäärät laskevat tuhansilla, kun ala polkee kriisistä toiseen – myös koulutuksen maine on kärsinyt.* – <https://yle.fi/uutiset/3-11195636> 16.11.2020
- Ruohio, Marika; Svärd, Mirja & Kattainen, Tiina 2013: *Median vaikutus terveydenhuoltoalalle hakeutumiseen – Valintakokeisiin valittujen mielipiteitä mediasta ja sen vaikutuksesta hoitoalan vetovoimaisuuteen. Opinnäytetyö. Savonia-ammattikorkeakoulu. Median vaikutus terveydenhuoltoalalle hakeutumiseen : Valintakokeisiin valittujen mielipiteitä mediasta ja sen vaikutuksesta hoitoalan vetovoimaisuuteen (theseus.fi)* 6.4.2021
- Rytkönen, Milla-Riikka 2020: *"Hoitajat ovat täysin raivoissaan" – järjestöpomo kertoo, miksi koronakriisin kurmuuttavat työntekijät tahtovat bonuksensa*. Videohaastattelu 20.4.2020. – *"Hoitajat ovat täysin raivoissaan" – järjestöpomo kertoo, miksi koronakriisin kurmuuttamat työntekijät tahtovat bonuksensa - MTVuutiset.fi* 15.4.2021
- Sairaanhoitajaliitto 2020: *Yli puolet sairaanhoitajaliiton koronakyselyn vastaajista mielti alanvaihtoa koronapandemian aikana*. Uutisartikkeli Sairaanhoitajaliiton verkkosivuilla. – <https://sairaanhoitajat.fi/yli-puolet-sairaanhoitajaliiton-koronakyselyn-vastaajista-mielti-alanvaihtoa-koronapandemian-ai-kana/> 16.11.2020
- Seppänen, Janne & Väliverronen, Esa 2012: *Mediayhteiskunta*. Tampere: Vastapaino. Luettu e-kirjana Ellibs-kirjastossa.
- Shore, Susanna 2012a: *Kieli, kielenkäyttö ja kielenkäytön lajit systeemis-funktionaalisessa teoriassa*. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*, s. 131-157. Gaudeamus: Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169.
- Shore, Susanna 2012b: *Systeemis-funktionaalinen teoria tekstien tutkimisessa*. Vesa Heikkinen, Eero Voutilainen, Petri Lauerma, Ulla Tiirilä & Mikko Lounela (toim.), *Genreanalyysi – tekstilajitutkimuksen käsikirja*, s. 158-185. Gaudeamus: Kotimaisten kielten keskuksen julkaisuja 169.
- Tehy: *Keitä varten? – Keitä varten? | Tehy* 11.4.2021
- TT: *Tieteen termipankki.* – *Termipankki:Etusivu – Tieteen termipankki* 10.4.2021
- Valtioneuvosto 2020a: *Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi.* – *Hallitus on todennut yhteistoiminnassa tasavallan presidentin kanssa Suomen olevan poikkeusoloissa koronavirustilanteen vuoksi (valtioneuvosto.fi)* 8.4.2021
- Valtioneuvosto 2020b: *Työntekijän työvelvollisuutta koskeva valmiuslain käyttöönottoasetus eduskunnalle.* – *Työntekijän työvelvollisuutta koskeva valmiuslain käyttöönottoasetus eduskunnalle (valtioneuvosto.fi)* 8.4.2021
- Valtioneuvoston kanslia 2020: *Valtioneuvoston asetus valmiuslain 95 §:n 2 momentissa säädetyn toimivaltuuden käyttöönotosta ja 96-103 §:n soveltamisesta*. Muistio 25.3.2020 – *VNK (eduskunta.fi)* 8.4.2021

- VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen ja Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. - <http://scripta.kotus.fi/visk> 3.12.2020
- Väliverronen, Esa 2021: Tutkittu tieto mediassa ja päätöksenteossa. Ilari Hetemäki, Anna-Kaisa Kuusisto, Maria Lähteenmäki ja Esa Väliverronen (toim.), *Hyvä ja paha tieto* s. 258-287. Helsinki: Gaudemus. Luettu e-kirjana Ellibs-palvelussa.
- Wasenius, Anna-Maria 2020: *Uutisen kahdet kasvot – uutiset painettuna ja verkossa*. Pro gradu -tutkielma. Helsingin yliopisto: Humanistinen tiedekunta. - Microsoft Word - TESTIMASTER AnnaMariaWasenius_Progradu.docx (helsinki.fi) 7.4.2021

Aineistolähteet

- HS1 = *Helsingin Sanomat* 18.3.2020, A6-A7: Suurin pula on tulossa hoitajista (Hillamo, Elli-Alina & Vihavainen, Suvi)
- HS2 = *Helsingin Sanomat* 23.3.2020, A12-A13: Sekavat ohjeet ja varusteiden määrä huolettavat hoitajia. (Hillamo, Elli-Alina & Vihavainen, Suvi)
- HS3 = *Helsingin Sanomat* 3.4.2020, A13: Epäselvä ohjeistus huolettaa sairaanhoitajia. (Airola, Laura)
- HS4 = *Helsingin Sanomat* 3.4.2020, A11: STM:n ohje kasvattaa suojaimien tarvetta. (Sutinen, Teija)
- HS5 = *Helsingin Sanomat* 7.4.2020, A6-A7: Super: Suojuspula lisää tartuntoja. (Aalto, Maija)
- HS6 = *Helsingin Sanomat* 9.4.2020, A12: Hoitajia kierrätetään hoivakodista toiseen. (Parikka, Valter, Aalto, Maija & Malmberg, Lari)
- HS7 = *Helsingin Sanomat* 14.4.2020, A 20: Tehy: Tavoitteena myös koronaliisä hoitajille. (Liiten, Marjukka)
- HS8 = *Helsingin Sanomat* 17.4.2020, A13: Hoitajien suojatakeista nyt pulaa. (Pietiläinen, Tuomo)
- HS 9 = *Helsingin Sanomat* 21.4.2020, A11: Terveystuhoon "pakkotyöhön" ei ole määrätty. (Liiten, Marjukka)